

26/3/44

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΘΟΥΣΑ "ΠΑΔΔΑΣ,"

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΜΑΡΤΙΟΥ 1944, ΩΡΑ 10.30 Π. Μ.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΗΣ

ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΤΙΜΑΙ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

ΘΕΩΡΕΙΟΝ (κατά θέσιν)	ΔΡ. 75.000
ΠΛΑΤΕΙΑ Α'	" 75.000
ΠΛΑΤΕΙΑ Β'	" 60.000
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟΝ	" 60.000
ΕΞΩΣΤΗΣ	" 50.000

ΤΙΜΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡ. 10.000

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1. Σουίτα σέ σόλ έλασ.

ΑΛ. ΚΟΝΤΗ

Γιά όρχήστρα έγχορδων

I. Adagio

II. Allegro moderato

III. Presto

2. Συμφωνία άρ. 1

L. VAN BEETHOVEN

I. Adagio molto. Allegro con brio

II. Andante cantabile con moto

III. Menuetto. Allegro molto e vivace

IV. Adagio. Allegro molto e vivace

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

3. Συμφωνία του «Νέου Κόσμου»

ANTON DVORAK

I. Adagio-Allegro

(Έργον 95)

II. Largo

III. Scherzo

IV. Allegro con fuoco

ΑΛΕΚΟΥ ΚΟΝΤΗ
ΣΟΥΪΤΑ ΕΓΧΟΡΑΩΝ

Γράφηκε στα 1941. Το ύψος της είναι πολυφωνικό και ως επί το πλείστον κυριαρχούν ταυτόχρονα δυο θέματα επεξεργασμένα με άλλες αντιστικτικές φωνές. Αποτελείται από τέσσερα μέρη: Adagio, Allegro moderato, Moderato - (Fuga) και Presto, απ' τὰ ὅποια παίζονται σήμερα μόνο τὰ τρία.

Μορφολογικῶς δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴ μορφή τῆς κλασικῆς Σουΐτας. Εἶναι ὅμως σύνολον τριῶν τριπτύχων διαφόρου τύπου καὶ μιᾶς Φούγκας, εἰς τὸ ὅποιον ὑπάρχει ἀπόλυτα ἡ συνοχή τῆς ἴδιας ψυχικῆς διαθέσεως.

L. VAN BEETHOVEN
ΠΡΩΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Μιά πρώτη μορφή τῶν θεμάτων μὲ τὰ ὅποια γίνηκε ἡ «Πρώτη Συμφωνία» βρίσκεται σ' ἓνα τετράδιο μὲ σκίτσα τοῦ Μπετόβεν, τοῦ 1795· ἐν τούτοις ἡ πραγματοποίησις τῆς Συμφωνίας ἔγινε ἀργότερα σ' ἐλάχιστο χρόνο. Παίχθηκε δὲ τὸ ἔργο αὐτὸ γιὰ πρώτη φορά στὴ Βιέννη στὰς 2 Ἀπριλίου 1800. Ἡ «Πρώτη Συμφωνία» δὲν ἔχει βέβαια κανένα ἀπ' ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα ποὺ κάνουν νὰ προσισθανθῇ κανένας τὸν γίγαντα τῶν μετέπειτα Συμφωνιῶν παραβαλλομένη μάλιστα μὲ τῆς τελευταῖες Συμφωνίες τοῦ Μότσαρτ - ἀπ' τῆς ὁποῖες καὶ πηγάζει - φαίνεται μιὰ δειλὴ προσπάθεια. Παρ' ὅλ' αὐτὰ σὲ μερικά σημεῖα διαθλέπει κανεὶς τὸν νεωτεριστὴ ἢ τὴ Συμφωνία ἀφῆς ἐνῶ ἀνήκει στὸν τόνο τοῦ Δ ὀ, ἀρχίζει μὲ τὴ δεσπόζουσα τοῦ Φ α' ἢ χρῆσις τῶν πνευστῶν εἶναι πολὺ πιεὶ ἑλεύθερη ἀπὸ τὴν τοῦ Μότσαρτ καὶ τοῦ Χάυδν. Ἡ συνοδεία τῶν τυμπάνων «πιάνο» στὸ δεύτερο μέρος - πρᾶγμα τόσο συνειθισμένο σήμερα - εἶναι κάτι καινούργιο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη. Τέλος τὸ τρίτο μέρος τῆς Συμφωνίας, ἂν καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ ἐπιγράφεται Μενουέττο, στὴν πραγματικότητα εἶναι «Σκέρτσσο», ὅπως τὸ ἀποδεικνύει ἡ ἀγωγή του: *Allegro molto e vivace*. Ἄρα ἤδη ἀπ' τὴν «Πρώτη Συμφωνία» ὁ Μπετόβεν ἐγκαινιάζει τὴ νέα αὐτὴ φόρμα, στὴν ὁποία κανένας ἀπὸ τότε δὲν μπόρεσε νὰ τὸν ὑπερβῇ.

Τὸ πρῶτο μέρος τῆς Συμφωνίας - ὅστερα ἀπ' τὴ σύντομη ἀργὴ εἰσαγωγή - εἶναι ἓνα allegro ποὺ ἀναπτύσσεται κανονικὰ στὴ φόρμα τῆς σονάτας.

Τὸ Andante cantabile εἶναι ἓνα χαριτωμένο κομμάτι, τὸ ὁποῖο ἐπιτρέπει ἀνάπτυξι σὲ φόρμα φούγκας, ποὺ μυρίζει λιγάκι σχολεῖο. Τὸ «Μενουέττο» (Σκέρτσσο) εἶναι τὸ πιὸ νεωτεριστικὸ μέρος τῆς Συμφωνίας καὶ ἔχει μοναδικὴ ὀρσοσρότητα καὶ ρυθμικὴ γοργότητα. Τέλος τὸ τελευταῖο μέρος εἶναι ἓνα συνειθισμένο *trio* ποὺ δὲν ὑπερβαίνει σὲ τίποτε τὰ παρεμπερῆ κομμάτια, ὅτε τοῦ Χάυδν, ὅτε τοῦ Μότσαρτ.

ANTON DVORAK

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ «ΝΕΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Συνθέτης κατ' ἐξοχήν ἔθνικός, ὁ Ἀντόνιος Ντβόρζακ, ὅπως τὸ ἀποδεικνύουν τὰ περισσότερα καὶ τὰ καλλίτερα ἔργα του (Σλαβικοὶ χοροί, Ραφφία, Humoresques κ.λ.π.), ἀπέκτησε παγκόσμιο φήμη μὲ τις συμφωνικές του συνθέσεις, μέσα στις ὁποῖες ξεχωρίζει κυρίως ἡ «Πέμπτη του Συμφωνίας» σὲ Μι ελασ. (Ἔργ. 95) ποῦ φέρει τὴ προσωμίαια «Συμφωνία τοῦ Νέου Κόσμου». Καὶ αὐτὸ γιὰ τὸ Ντβόρζακ τὴν ἐνεπνεύστηκε κατὰ τὴ μακροχρόνιο παραμονὴ του στὴν Ἀμερική, ὅπου εἶχε διατελέσει διευθυντὴς ὀρχήστρας. Ὁ Χάνσλικ μάλιστα στὸ βιβλίο του: «Πέντε χρόνια μουσικῆς» κατατάσσει τὸν Ντβόρζακ μεταξὺ τῶν συνθετῶν «Ἀμερικανικῆς μουσικῆς». Ἐσφαλμένος δέ γιὰ τὰ ἀμερικανικά στοιχεία τῆς Συμφωνίας τοῦ Νέου Κόσμου εἶναι ἐντελῶς ἐπιφανειακά, ἐνῶ κατὰ βάθος ἐπικρατεῖ ἡ τοσχική καταγωγή τοῦ συνθέτου. Βέβαια ὁ Ντβόρζακ μεταχειρίζεται στὴ Συμφωνία του αὐτὴ θέματα παρμένα ἀπ' τὴ μουσικὴ τῶν Νέγρων τῆς Ἀμερικῆς ἢ καὶ τῶν Ἐρυθροδέρμων ἀκόμη τὸς χαρακτηριστικούς ρυθμούς μὲ συνεχεῖς συγκοπές, ποὺ καὶ σήμερα εἶναι ἡ βάση τῆς μουσικῆς τῆς τζάζ, κλίμακες μὲ προσαγωγή κατὰ τόνον κ. λ.π. Ἀλλὰ μῆπως κἀτι τέτοια γνωρίσματα δὲν τὰ βρῖσκουμε καὶ σὲ ἄλλες, ἔθνικες σχολές, καὶ μάλιστα στὴ σλαβική, στὴν ὁποία ἀνήκει ὁ Ντβόρζακ; Ὁ Ντβόρζακ προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ μιὰ ἀμερικανική ἀτμόσφαιρα στὸ τέλος ὅμως ὀρισχθεῖ ἡ νοσταλγία γιὰ τὴν ἀληθινὴ του πατρίδα καὶ ἔτσι ἡ «Συμφωνία τοῦ Νέου Κόσμου» ἐμφανίζεται περισσότερο ὡς Σλαβική, παρά Ἀμερικανική. Στὸ σύνολό τῆς ἡ Συμφωνία αὐτὴ εἶναι μᾶλλον μιὰ σειρά ἀπὸ πρῶτο-τυπα δημοτικὰ τραγούδια ποὺ διασταυρῶνται καὶ πλέκονται μὲ τὸν πρώτο περίεργος ρυθμὸς, ἀπὸ ἀπόψεως δὲ φόρμας ἀνεξάρτητη ἀπὸ οιαδήποτε σχολὴ ἢ οἰοδήποτε σύστημα.

Τὸ πρῶτο μέρος τῆς Συμφωνίας, ὕστερα ἀπὸ ἓνα εἰσαγωγικὸ μέρος, ξεσπᾷ μὲ ἓνα Allegro molto καὶ μ' ἓνα θέμα στὸ κόντρο, στὸ ὁποῖον, οἱ τόσο χαρακτηριστικὲς συγκοπές καίζουσι σπουδαῖο ρόλο. Τὸ θέμα αὐτὸ, καθὼς καὶ μερικὰ ἀκόμη δευτερεύοντα, δὲν μᾶς θυμίζουν ἀκόμη Ἀμερική, ὡς τὴ στιγμή ποῦ μιὰ ἀπλή μελωδία, στὸ φλάουτο καὶ στὸ ἄρπασο, μελωδία σὲ παλιὰ πεντάτονο κλίμακα καὶ χωρὶς κανονικὸ προσαγωγέα, μᾶς θυμίζει τὴ μουσικὴ τῶν ἀπλοϊκῶν φυλῶν ποὺ ζοῦσαν κάποτε στὸ Νέο Κόσμο. Τὸ δεύτερο ὅμως μέρος τῆς Συμφωνίας, τὸ Largo, εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἔκανε τὸ ἔργο αὐτὸ τόσο δημοφιλές, χάρις σὲ μιὰ ἀργὴ νοσταλγικὴ μελωδία, ποῦ ἐντυπώνεται ἀμέσως στὸ αὐτὸ τοῦ ἀκροατοῦ καὶ μιλεῖ στὴ ψυχὴ του. Ἡ μελωδία αὐτὴ ἀκούεται, ὕστερα ἀπὸ λίγες ἀργές συγχορδίες τῶν χαλκίνων ὀργάνων, στὸ ἀγγλικὸ κόντρο καὶ γεννᾷ στὴν καρδιά μιὰ θεϊκὴ γαλήνη, μιὰ εἰρηνικὴ ὄπτασια. Ἀντιθέτως τὸ δεύτερο θέμα (στὸν δῶνυμον ἐλάσσονα, ἀλλαγμένον ἐναρμονίως), εἶναι θέμα παθητικὸ καὶ γεμάτο ἔρωτισμό. Εἶναι τὸ αἰσθηματικὸ μέρος τοῦ ἔργου. Τὸ Σ κ έ ρ τ σ ο τῆς Συμφωνίας, στὸ ἀρχικὸ του τμήμα, εἶναι γεμάτο χιοῦμορ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως χρωμάτων τῆς ὀρχήστρας τὸ ὠραιότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα μέρη. Τὸ «Τrio» τοῦ σκέρτσου εἶναι ἐν μέρει καμωμένο μὲ τις ἀρχικὲς νότες τοῦ ἀργοῦ μέρους τῆς Συμφωνίας (Largo). Πρέπει ἐπίσης νὰ σημειωθῇ στὴν coda τοῦ σ κ έ ρ τ σ ο ἡ χρησιμοποίησις τῶν τριῶν κυρίων θεμάτων (τοῦ πρώτου μέρους, τοῦ δευτέρου καὶ αὐτοῦ τοῦ σκέρτσου). Τὸ φινάλε ἀρχίζει μὲ ἓνα θέμα ποῦ ὁ T. H. Baker (Ἡ μουσικὴ τῶν ἀγρίων τῆς Βορείου Ἀμερικῆς) νομίζει ὅτι εἶναι μιὰ πολεμικὴ μελωδία τῶν αὐτοχθόνων τῆς Β. Ἀμερικῆς, ἐνῶ μπορεῖ θαυμάσια νὰ ἀνήκει καὶ σὲ οἰονδήποτε Ἐυρωπαϊκὸ λαὸ. Στὸ μέρος αὐτὸ ὁ Ντβόρζακ ἀναπτύσσει μιὰ ἀπαράμιλλη ἀντιστικτικὴ ἔργασια καὶ ὑπέροχο χρησιμοποίησις ὄλων τῶν κυριωτέρων θεμάτων, ποὺ πλέκονται καὶ διαλέγονται μεταξὺ τῶν μὲ ἓνα τρόπο πραγματικὰ μεγαλοφυῆ.